

**ULAKBİM TR DİZİN ULUSAL AKADEMİK YAYINCILIK
SEMPOZYUMU İZLENİMLERİ**

Impressions of Ulakbim TR Dizin National Academic
Publishing Symposium
İrfan KARADENİZ*

GİRİŞ

Türkiye’de akademik dergilerde belli bir kaliteyi yakalama çabası içerisindeki TÜBİTAK ULAKBİM *TR Dizin* bu amaç doğrultusunda iki yüz elliden fazla katılımcının iştirak ettiği “*TR Dizin Ulusal Akademik Yayıncılık Sempozyumu*” başlıklı bir toplantı düzenledi. 2-3 Kasım 2017 tarihlerinde Antalya’da gerçekleşen sempozyumda birçok konu başlığı olmasına rağmen tek bir müşterek amacın hedeflendiğini söylemek mümkündür. Yapılan sunumların amacı Türkiye’de yayımlanan akademik dergilerin daha güçlü metinlerle dünyada taranan indekslere girebilmeleriydi. Bu doğrultuda dergilerin var olan eksikliklerini gidermeleri ve üzerlerine düşen görevleri yerine getirmeleri sempozyumun başlıca hedefiydi.

2 Kasım günü başlayan programda açılış konuşmalarının ardından çok özel başlıklarla Türkiye’de yayımlanan akademik dergilerin editörleri, imtiyaz sahipleri, yazar ve hakemleri için hem durum tespiti yapıldı hem de önemli bir ufuk çizildi. Sabahleyin gerçekleşen ilk oturumda konuşan Dr. Mila Cahue *web of science*’nin işleyişine, dergi seçimindeki kriterlerine ve önemli indekslerde taranmak isteyen dergiler için önemli ipuçlarına işaret etti. Dr. Cahue *web of science* özelinde şu noktalar üzerinde durdu: Avrupa’da profesyonel ekiplerle ve genellikle bir şirket çatısı altında yürütülen dergi ve makale işleri, Türkiye’de gönüllülük esasına dayalı, sürekli editörleri değişen dergilerle bir ya da iki kişinin elinin altında zoraki yürütülen

* Arş. Gör., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, İslam Felsefesi Anabilim Dalı, Rize, Türkiye,
irfan.karadeniz@erdogan.edu.tr | orcid.org/0000-0003-2126-8973

Sempozyum Değerlendirme Symposium Review		
Başvuru Submission	Kabul Accept	Yayın Publish
11.11.2017	01.12.2017	30.12.2017

bir süreç görünümündedir. Bu çerçevede *web of science* hakkında Dr. Cahue'nin aktardığı bilgileri hatırlamakta fayda vardır. *Web of science*, 150 yıllık bir deneyime sahip, farklı milletlerden ondört editörün bilfiil katıldıkları bir organizasyondur. Kendisi de derginin editörlerinden biri olan Dr. Cahue kendi yayınlarını buralarda yayınlamadıklarını ifade ederek tarafsız bir politika izlediklerini dile getirdi. Konuşmanın en can alıcı noktası *web of science* gibi dizinlerde taranmak isteyen dergilerin dikkat etmesi gereken hususlardan bahsedilmesiydi.

- Derginin ismi yanlış yazılmamalı.
- Dergide ismi geçenler dergide aktif olarak görev yapmalı.
- Derginin politikası açık ve net olmalı.
- Derginin hangi zaman aralıklarında çıktığı belirlenmeli ve bu sürelere dikkat edilmeli.
- Dergi editörleri, hakemleri ve yazarları telif hakkı ihlalleri olmaması için daha dikkatli olmalı.

Web of science indeksinde taranmanın yolu ESCI'dan (Emerging Sources Citation Index) geçmektedir. ESCI'nın dergi işleme süreci 1-1,5 sene ya da 3 yıla kadar çıkabilmektedir. Şayet *web of science*' geçişi uygun değilse dergi bu platforma 3 yıl boyunca başvuramamaktadır. *Web of science*'a bir kere kabul sürekli kabul anlamına gelmemektedir. İstenilen kriterlerden taviz veren ve kendini yenilemeyen dergiler indeksten çıkartılır. Reddedilme sebepleri çoğunlukla yukarıda bahsedilen kriterlerin yerine getirilmemesidir. Ancak yukarıdakilere ek olarak aşağıda sayılan hususlar da *web of science*'ın dergileri reddetmesinin sebepleri arasında sayılır:

- Atıf etkisinin düşük olması.
- Odak noktasının olmaması, her konudan bahsetmesi.
- Formatta bazı kriterlerin eksik olması.
- İçeriğin özgün olmaması, yeni konulara yer verilmemesi
- Etik kurallara riayet edilmemesi.
- Editörler kuruluna ilişkin bilgilerin eksikliği.
- Yayın kurulunun tek üniversiteden müteşekkil olması.
- Başlık, özet ve anahtar kelimelerde eksikliklerin olması.
- İngilizce özetlerde yer alan çok ciddi gramer hatalarının metnin anlaşılmasına engel olması.
- Elektronik çeviri yardımıyla yapılan özetlerin sorunlu olması.

- Türkçe başlık, özet ve anahtar kavramların ardından İngilizce *title*, *abstract* ve *keywords*'e yer verilmesine dikkat edilmemesi.
- Yazar bilgilerinde eksikliklerin olması (mail, kurum vb.).
- Derginin Latin harfleriyle yayın yapmaması.
- *Web of science* platformunun içindeki dergilerle uyuşmaması.
- *Web of science* indeksine bir zenginlik katmaması.
- Derginin kendi makalelerine yaptığı atfın %15'i geçmiş olması.

Dr. Cahue'nin sunumunun can alıcı diğer noktalarından biri de indekslerde taranmak için verilen bir takım ipuçlarıdır. Bunu "bir derginin kalitesi nasıl artırılabilir?" sorusunu cevaplandırarak ortaya koymaya çalışan Dr. Cahue'a göre editörler kurulu ya da yayın kurulu fakülte dergisine kaliteli makaleler ve yazarlar kazandırmaya çalışmalıdır. Editörler yazarlara birtakım ekleme ve düzeltmelerle yardımcı olmalıdır. Anahtar kelimeler spesifik olarak belirlenmelidir. Bu hem dergiye atıf getirir, hem de dergiye kolay erişim sağlar. Derginin medya profili geliştirilmelidir. Bu anlamda internet ve sosyal medyada dergide çıkan makalelerin reklamı yapılmalıdır. Dr. Cahue'un konuşmasının sonunda *web of science* platformunda yer alan Türk dergileri hakkında verdiği Mayıs 2017'de 15, Ekim 2017'de 31 olan sosyal bilimlerdeki dergi sayısı ile 104'ten 137'e yükselen ESCI bünyesinde taranan Türk dergi sayısı verileri dikkate alınmalıdır.

Sempozyumun ikinci oturumunda söz alan Daniel Calto *Scopus* ve dünyadaki en büyük dergi yayın şirketi olan *Elsevier* hakkında tanıtıcı bilgiler verdikten sonra Türkiye'deki araştırmaların bu indekslerdeki oranına değindi. Türkiyede akademik çalışmalarda gözle görülür derecede kalitesizliğin olduğuna işaret etmesi konuşmasının birçok vurucu noktasından sadece biriydi. Calto'nun aktardığı bilgilere göre *Elsevier* geçen sene 1.3 milyon yayına yer verdi. Bu yayınlar sadece bir yıl içinde 1 milyon kez indirildi. Şimdiye kadar bu sistemde yer alan makale sayısı 20 milyonu geçti.

Scopus ise 20 bin dergi ve binden fazla kitabı bünyesinde barındıran bir veritabanıdır. *Scopus*'u diğer veritabanlarından ayıran ve onu özgün hale getiren, akademik camiada aktif olan çeşitli araştırmacıların kişisel bilgilerini, kurum bilgilerini ve aldıkları atıfları birbiriyle irtibatlı bir şekilde sunma gibi özellikleridir. Calto'nun *Scopus* hakkında aktardığı bilgiler içerisinde bu veritabanının kullandığı üst

düzyer programların bir tür veri madenciliği sağladığı vurgusu dikkate değerdir. Ona göre bu programlar aracılığıyla metinlerin özeti çıkarılır, ilgili oldukları konular ve o alanın uzmanları sıralanır: Böylece makale ve yazarlara kolay erişim imkânı sağlanır. *Scopus*'a üyelik ücretsiz olmakla beraber üyelik süresi 3-5 yıla kadar sürebilmektedir. *Scopus*'un yayıncılık kriterlerine bakmakta fayda vardır:

- Gönderilen makalenin emsal incelenmesi yapılmalı.
- Dergilerin *Scopus*'la örtüşen noktaları görülebilmeli.
- Yayın kurulu muhtelif üniversitelerden müteşekkil olmalı.
- Dergiler tutarlı bir içeriğe sahip olmalı.
- Belirlenen zaman diliminde yayınlanmalarına dikkat edilmeli.
- Makalelerin İngilizce çevirileri kontrol edilmeli.
- Derginin odak noktası net olmalı ve belirtilmeli.
- Derginin ana sayfası İngilizceye dönüştürülüyor olabilmeli.

Calto daha sonra Türkiye'deki akademik dergilerin *Scopus* içerisinde ne kadar yer kapladıklarına sayısal verilerden hareketle değinir. Mesela Türkiye'den 170 derginin yer aldığı *Scopus*'un içerisinde ilk 50'ye giren makaleler tıp alanındaki dergilerden gelenlerdir. Calto'nun sunumunda bir diğer önemli sayısal veri, Türk akademisyenlerin yazdıkları metinlere diğer yazarlar tarafından yapılan atıfların sadece %13 oranında kalmış olduğudur. Calto'nun konuşmasını "*Dergi Editörleri İçin Sosyal Medya Rehberi*" isimli tavsiye ile bitirmesi dergilerin sosyal medyada aktif bir şekilde var olmalarının önemine işaret etmesi hasebiyle mühimdir.

Sempozyumun üçüncü oturumunda Doç. Dr. Umut Al, "Ulusal Dergilerde Bilimsel Kalitenin Yükseltilmesi" konusunu ele aldı. Umut Al önce ulusal ve uluslararası kavramlarının içerikleriyle uyumsuz isimlendirmeler olduklarını bazı dergileri örnek göstererek izah etti. Daha sonra Al, Dergipark'ta yer alan dergilerin %40'nın ömrünün beş yıldan az olmasını düşündürücü bir sayısal veri olarak yorumladı.

"Bir dergiyi kaliteli yapan şey nedir?" sorusunu ele alan Al, kapak tasarımı, kuşe kâğıt, fiyat, makale kabulünde hızın veya editör ve yazar grubunun aynı kişiden oluşmasının ya da fazla atıf almasının bir dergiyi kaliteli yapmaya yetmeyeceğinin altını çizdi. Bu konuya verdiği örnekler ilginç olduğu kadar düşündürücüydü. Dünyada en fazla yayın ortaya koyan ikinci ülke olan Çin'de yazılan metinlerin

%43 gibi önemli bir kısmı yine Çince atıf yapılan metinlerdi. İkinci çarpıcı örnek, *Review of Hydrobiology*'de yer alan 90 makalenin 70'ten fazlasını hem yazar hem editör olarak hizmet eden tek bir kişinin yazmasıydı. Ayrıca Al sunumunda Türkiye'de ortaya çıkan istismarcı bir gruba değindi. Bu grubun oluşmasında hem akademisyenleri hem de istismara sevk eden doçentlik kriterlerini sebep gösterdi.

Öğleden sonra gerçekleştirilen dört oturumda sırasıyla Tübitak başkan yardımcısı vekili Prof. Dr. Erol Arcaklıoğlu "Etik Uygulamalar ve Sunumlar", Ebru Soyuyüce Aydın "TR Dizin Online Dergi İzleme Sistemi (ODİS): Değişiklikler ve Ölçütler Işığında Dergi Başvurusu", Sibel Tabanlıoğlu, "TR Dizin Online Dergi İzleme Sistemi (ODİS): Değişiklikler ve Ölçütler Işığında Dergi Ön Değerlendirme Yöntemi" ve Prof. Dr. Ali Ekber Şahin, "TR Dizin Online Dergi İzleme Sistemi (ODİS): Değişiklikler ve Ölçütler Işığında Dergi Komite Değerlendirme Yöntemi" başlıklı sunumlarını gerçekleştirdiler. İlk konuşmacı Prof. Dr. Erol Arcaklıoğlu'nun sunumunda öne çıkan birçok konuyu zikretmek yerine önemine binaen özellikle iki noktayı vurgulamak yeterli olur. Bunlardan ilki kurumlar, dergiler ve editörlerin dikkat etmesi gereken etik kurallardır. İkincisi yayın etiğinin en genel ifadesiyle iki amaç doğrultusunda hareket ettiğine dair verdiği tanımdır. Yayın etiğinin, biri bilimsel bilginin doğruluğunu sağlamak, diğeri araştırmaya katılanların haklarını korumak şeklindeki iki temel amacı vardır.

Ebru Soyuyüce Aydın, TR dizin hakkında bilgi verdiği sunumunda TR dizin'in ne olduğu, neyi hedeflediği ve bünyesinde hangi veri tabanlarını barındırdığı üzerinde durdu. Oturumun üçüncü konuşmacısı Sibel Tabanlıoğlu, TR dizin'in dergi başvurularını değerlendirme kriterleri ve değerlendirme süreçlerinde şahit olunan eksiklikleri dile getirdi. TR dizin'le hedeflenen şey bilimsel yayınları, yazarları ve yayın performanslarını ortaya koyarak kurum, fakülte, şehir, ülke gibi eklentilerle yazar, dergi ve kurum atıflarını tespit etmek ve ulusal atıf dizininden bölgesel atıf dizinine dönüşmek olarak ifade edildi. Ayrıca Tabanlıoğlu konuşmasında TR dizin'e başvuru yapacak dergilerin başvurularında dikkat etmesi gereken hususlar üzerinde durdu:

- Atıfların karışmaması için derginin tam adı yazılmalı.
- Derginin konu alanı seçilmeli.
- Derginin hangi aylarda ne sıklıkla yayınlandığına dair bilgiler girilmeli.
- Derginin iletişim bilgileri eksiksiz girilmeli.
- Derginin kapsamı belli olmalı.
- Makale gönderim kabul tarihleri yazılmalı.

Oturumun son konuşmacısı Prof. Dr. Ali Ekber Şahin “TR dizin nasıl bir hizmet sunar?” sorusuyla sunumuna başladı. Bu soru etrafında TR dizinin yapmak istediklerini izah etti. TR dizin’in akademik dergilerin, akademisyenlerin ve akademik birimlerin performanslarına ilişkin bilgi sunmanın yanı sıra akademik ve bilimsel ölçütleri karşılayan dergileri belirleme, listeleme ve bu dergilerin içeriklerine erişim sağlama yoluyla önemli bir hizmet sunduğuna değindi. Bu hizmeti önemli kılan husus Şahin’e göre akademik dergiler için bir kalite güvenilirliği sağlamasıydı.

Şahin’in oldukça doyurucu ve bilgilendirici sunumunda TR dizin komitesinin dergileri değerlendirme ölçütleri, bu değerlendirmelerin etik yönü, hakem değerlendirmeleri ve editörlerin katkı düzeyleri gibi birçok konu ele alındı. Değerlendirmeye alınan dergilerin; araştırma ve yayın etiğine uygunluk, hakem ve editörlerin süreçlerdeki katkıları ve akademik yazım ölçütlerine uygunluk açısından incelendiği üzerinde duruldu. Bu incelemenin içerisinde dergilere gönderilen makalelerin özgünlük raporları, etik kurul onayları, çıkar çatışmalarına karşı alınan önlemler ve yayımlanmış çalışmaların tekrardan yayımının önlenmesine dair izlenen yollar gibi hususlar yer aldı.

Hakem değerlendirmeleri başlığı altında kabul, düzeltme ve ret şeklinde verilen kararların gerekçelendirilmesi, güçlü hakem formlarının hazırlanması ve hakemlerin yazım ile anlatımın ötesine geçip akademik hususlara odaklanması irdelenmiştir. Şahin’in editör katkısı etrafında işaret ettiği noktalar aslında editörlük görevinin ağır bir sorumluluk olduğunu bir kez daha hatırlatmıştır. Çünkü editör hakem süreçlerinin etkili bir şekilde işlenmesinden, yayın etiğinden, makalelerin derginin yazım kurallarına göre yazılmasından, hakem değerlendirme raporlarının yeterliliğinin değerlendirilmesinden ve hakem raporlarının makalelere yansıtıp yansımamasından sorumlu kişi olarak tanımlanmıştır.

Sempozyumun ikinci günü üç panel düzenlendi. İlk panelde Prof. Dr. Ali Bülent Ekin başkanlığında, “Bilimsel Yayınlarda Editör Katkısı” başlıklı konu üzerinde üç konuşmacı sunum gerçekleştirdi. İkinci panelde “Bilimsel Yayınlarda Hakem Katkısı: Hakemlik Süreçlerinin Süreli Yayın Kalitesine Etkisi” başlıklı konu Prof. Dr. Ertuğrul Kılıç başkanlığında kendisiyle birlikte dört konuşmacı tarafından masaya yatırıldı. Üçüncü panelde “Bilimsel Yayıncılıkta Araştırma ve Yayın Etiği” konusu Prof. Dr. Berna Arda başkanlığında dört konuşmacının katkılarıyla incelendi.

Prof. Dr. Ali Bülent Ekin başkanlığındaki ilk panelin ilk konuşmacısı “Uluslararası Normların Işığında Editörlük” başlıklı sunumu gerçekleştiren Prof. Dr. İrfan Karagöz’dü. Karagöz konuşmasına 1997 yılında kurulan *The Committee on Publication Ethics* (COPE) kurumunun yayın etiğiyle ilgili prensiplerini editörlerin dikkate alması gerektiğinden hareketle başladı ve konuşmasını editörlerin sorumluluklarını nasıl yerine getirebileceklerine dair cevaplar vererek sürdürdü. Bu anlamda editör yayımladıkları yazılardan yazar kadar sorumludur, makale hakkında karar verirken adil ve tarafsız olmalıdır, yazar ve hakem gizliliğine dikkat etmelidir, yayın kurulunun metinleri nasıl değerlendirdiklerinin gerekçeli izahını istemelidir, intihal tespiti yapan programları kullanılmalıdır, hakemlik süreçlerinin adil ve tarafsız yürütülmesini sağlamalıdır, yazarların nasıl ve neye göre yazacaklarını açık bir politika ortaya koyarak göstermelidir.

Birinci panelin ikinci konuşmacısı Prof. Dr. Mehmet E. Küçük “Sosyal Bilimler Dergilerinde karşılaşılan Editörlük Sorunları” isimli sunumunda editörün tanımı, görevleri ve sorunlarını ele aldı. Konuşmasında önemine binaen öne çıkan bazı noktaları zikredecek olursak, editör makalenin önceden yayınlanmadığını denetlemeli ve hakemin nihai karar merci olmadığını bilmelidir. Küçük, vefat etmiş kişilerin yayın kurullarında yer almaları, bilgileri dâhilinde olmayan kişilerin yayın kuruluna yazılmaları, yazım kurallarına uygun olmayan yazıların yayımlanması, ön kontrol yapılmadan hakemlere yazı gönderilmesi, değerlendirme raporlarındaki eksiklikler ve dergiye birilerinin ricasıyla yazı kabul etme, makale sayısı, yayın sıklığı ve süreklilik konusundaki tutarsızlıklar vb. sorunları örnekler üzerinden izah etti. Konuşmasının son kısmında enstitü-fakülte dergilerin-

deki editöryal sorunlardan da bahseden Küçük, neler yapılması gerektiğine dair birtakım öneriler dile getirdi.

İngilizce özetlerde karşılan sorunları gidermeye yönelik dergiler aktif bir şekilde çalışacak yabancı dil editörleri atamalıdır. İndeks- lere kabul edilebilmelerine yönelik, dergiler odak noktalarını net bir şekilde belirlemeli ve yayın hayatına başlayacak bir dergi geniş yel- pazeli isimlendirmelerden uzak durmalıdırlar. Editör-hakem ilişkile- rine dair dergiler hakemlere her makale hakemliğinden sonra teşek- kür yazısı ve ilgili sayıdan bir adet gönderilmelidir.

Birinci panelin üçüncü konuşmacısı Doç. Dr. Orhan Yılmaz “TR Dizin Sağlık Bilimleri Dergilerinde Editör Süreçleri: Bilimsel Kali- te İçin Editörlük” başlıklı sunumuna genel olarak sağlık bilimleri yayıncılığı hakkında bilgiler vererek başladı. Editörün dikkat etmesi gereken noktalara değindi. Editör bilimsel makale yazan kişiye yar- dımcı olmalı, bilimi anlaşılır kılmalıdır. Yılmaz, editörün dergiye, ya- zara ve okura karşı sorumlu olduğunu dolayısıyla yayımlanacak me- tinlere karar verirken bu sorumluluğu unutmaması gerektiği üzerin- de durdu. Editör derginin geleceğine yönelik planlar yapmalı yani bir hedef doğrultusunda ilerlemelidir. Ancak bu şekilde dergi daha iyi bir seviyeye taşınabilir.

İkinci paneldeki ilk konuşmacı ve aynı zamanda panel başkanı Prof. Dr. Ertuğrul Kılıç “Hakem Seçilmesinde Aranılan Özellikler ve Dergilere Olan Katkıları” başlıklı konuşmasında yurt dışından hakem değerlendirme raporları paylaşarak hakem değerlendirmelerinin dünyada nasıl gerçekleştiğine dair çarpıcı örnekler verdi. Ayrıca Kılıç, Batı’da hakemlik taleplerinin nasıl yapıldığı, hakemden geçen makale hakkında hakemi bilgilendirmenin yaygın bir davranış olduğu şek- linde de birtakım örnekler verdi. Bu bahiste ifade edilen hususlar rahatlıkla her derginin kendilerine örnek alıp hayata geçirebilecekleri tavsiyeler olarak okunmalıdır.

İkinci panelin ikinci konuşmacısı “Sosyal Bilimlerde Hakem Davranışları ve Hakem Sürecinde Görülen Eksiklikler: TR Dizin Kap- samındaki Dergilerden Örneklerle” başlıklı sunumuyla Prof. Dr. Ya- şar Aydemir idi. Hakem ve yazar kaynaklı eksikliklerin hakemlik sü- recini etkilediğini belirten Aydemir, hakem açısından hakemliğin bir yük olarak algılanmasını, uzayan hakemlik süreçlerinin, hakemin

üslubunun ve makalelere gösterilen hissi muamelelerin sık karşılaşılan durumlar olduğunu örnekler üzerinden izah etti.

İkinci panelin üçüncü konuşmacısı Prof. Dr. Emine Özmete “Sosyal Bilimlerde Hakem Sürecinin Etkililiği ve Hakem Tutumları” başlıklı sunumuna üç yüz yıllık geçmişe sahip dünyanın ilk bilimsel dergisi ve hakemlik sürecini ilk olarak gerçekleştiren *Philosophical Transactions of the Royal Society* hakkında etkileyici birtakım bilgiler vererek başladı. Özmete konuşmasını 2017 yılı itibariyle dünyada yirmi sekiz bin derginin olduğu yılda iki buçuk milyon bilimsel makalenin yayınlandığı bir zamanda hakemlik süreçlerinin giderek daha önemli hale geldiğinden bahsederek sürdürdü. Bilimsel yayın sürecini yönetim sistemine benzeten Özmete hakem değerlendirmelerinde dikkat edilmesi gereken altın kurallardan ve hakem tutumlarından bahsederek konuşmasını sonlandırdı. Konuşmasının sonunda Özmete’nin hakem raporları detaylı olmayan dergilerin TR dizine başvuruların reddedildiği bilgisini vermesi hakemlik süreçlerinin daha sağlıklı yürütülmesi açısından önemliydi.

İkinci panelin son konuşmacısı Prof. Dr. Nazmi Zengin, “TR Dizin Dergileri için Uluslararası Hakemlik Süreçlerinde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri” isimli bir sunum gerçekleştirdi. Hakemlerin kaliteli metinlerin ortaya çıkmasında çok önemli bir rolü üstlendiklerini dile getiren Zengin, hakemlere uzmanlık alanlarına göre makale yönlendirmesi yapmanın gerekliliğine işaret etti. Hakemleri kendisine bir şey katmayan metinlerin gönderildiği hakemler, görüşü dikkate alınmayan hakemler ve alanı dışından yazıların gönderildiği hakemler şeklinde ayıran Zengin, hakem seçiminde ve hakemlik sürecinde daha hassas olunması gerektiğine dair vurgusu ile konuşmasını bitirdi.

Sempozyumun son panelinde Prof. Dr. Ramazan Gözen, “Sosyal, Akademik ve Yayın Etiği İlişkisi” başlıklı sunumunda yayıncılıkta yaşanan etik sorunların aslında hayatta yaşanan etik sorunların birer yansıması olduğunu dile getirdi. Etik meselesinin özelde akademi genelde tüm hayatı saran çok şümüllü bir vakıa olduğunu vurgulayan Gözen, akademik yayın açısından hakem eleştirilerinin dikkate alınmamasını ve yazarla ikili ilişkilerinden dolayı editörlerin makaleleri reddetmeleri gibi etik dışı durumlarla çok fazla karşılaşılmasından bahsetti.

Son panelin ikinci konuşmacısı Prof. Dr. Hasan Merdun, “Araştırma ve Yayın Etiği Açısından Temel kavramlar” adlı sunumunda makalelere eklenen ve makalelerden çıkarılan yazarlardan, yazar olabilmenin kriterlerinden, yazarlık ilkelerinden ve kabul edilmeyen yazar tiplerinden bahsetti. Üçüncü konuşmacı Doç. Dr. Serkan Erat ise “İntihal Çeşitleri ve Yol Açan Etkenler” konusunda kaynak göstererek ve göstermeyerek yapılan bazı intihal türlerini örnekler üzerinden ele aldı. Sempozyumun son panelinin son konuşmacısı Doç. Dr. Mustafa Sürmen, “Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Davranışlara Karşı Uygulanan Yaptırımlar” başlıklı sunumunda mevcut yönetmeliklerde tek tip intihalin dışından çeşitli türdeki intihallerin cezasının olmadığına işaret ederek editörlere intihal programlarını kullanmalarını ve bu programlarla da sınırlı kalmayıp ayrıca makaleleri gözden geçirmelerini tavsiye etti.

TR Dizin Ulusal Akademik Yayıncılık Sempozyumu TR dizin komite üyesi panel başkanları ve TR dizin birimi uzmanlarına soruların yöneltildiği tartışma ve kapanış bölümüyle sonlandı. Yoğun geçen iki günlük programda konuşulanlar dikkate alınırca çok güzel neticeler verecektir.

DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

İçeriği zengin, katılımcıları muhtelif alanlardan müteşekkil olan TR Dizin Ulusal Akademik Yayıncılık Sempozyumu Türk Akademyasının daha nitelikli yayınlar üretmesi için önemli bir girişim olarak görülebilir. Bu çerçevede sempozyumda konuşulan bazı konulara dair değerlendirmelerimizi ve birtakım önerilerimizi zikretmenin şayet dikkate alınırca yukarıdaki amaca hizmet edebileceğini düşünüyoruz. Her şeyden önce bu çerçevedeki programların artarak devam etmesi yayıncılık açısından Türkiye’yi ileri bir seviyeye taşıyacaktır.

* İlerleyen dönemlerde yapılacak bu tarz toplantıların daha hususi yani branş bazlı -sözelimi enstitü veya fakülte dergileri etrafında- olması, ortak sorunları tespit etme ve onları çözümlenmede daha hızlı ve kalıcı sonuçlara ulaşılmasını sağlayacaktır.

* Birçok gündemi olan toplantılardan ziyade tek bir gündemi olan toplantıların tertip edilmesi konuların etraflıca tartışılmasına imkân verecektir. Sözelimi yazarlık, hakemlik, editörlük, yayın etiği, değerlendirme formları vb. başlıklarına hasredilecek toplantılar paket

programlar şeklinde belli periyotlarla düzenlenirse daha fazla kişinin istifade etmesine vesile olacaktır.

* Alan dergilerinin bir araya geleceği toplantılarda gerek daha fazla indekste taranan, gerek güçlü akademik metinler yayımlayan, gerek atıf alan ve gerekse sahanın uzmanları akademisyenlerin katkı sunduğu bir mecra olan o alandaki dergilerin organizatörlüğünde bilgi ve tecrübe paylaşımı ciddi anlamda etkili olacaktır.

* Hakemlik süreçlerinin daha etkili bir şekilde yürütülebilmesi adına bir hakemler ligi oluşturulabilir. Bu lig, işini titiz yapan hakemlerden oluşacak ve her dergi buradaki hakemlerden istifade edebilecektir. Dahası bu lige giren hakemler taltif edilecektir. Böyle bir sistem herkesin hakemlik yapamayacağı ve hakemlik yapanların işlerini titiz yaptıklarında maddî ve manevî karşılığını alabileceği önemli bir oluşum halini alacaktır.

* Türk Ceza Kanunu'nda yer alan intihal suçuna ilişkin müeyyidenin tek tip bir intihale yönelik olduğu için yeterli olmadığı bilinmektedir. Bu durumu Türk Ceza Kanunu'na başvurmadan da kontrol altına alabilmek mümkündür. Sözgelimi intihal yapanların unvanlarına göre yaptırım, intihalin boyutuna göre yaptırım, intihalin çeşidine göre yaptırım şeklinde intihal tasnif edilir. Sonra unvanına, yaptığı intihalin boyutu ve türüne göre intihal yapan kişiye unvanını geri alma, doçentlik ve doktora jürilerine katılamama, lisansüstü derslere girememe vb. gibi yaptırımlar uygulanabilir. Yukarıda önerilenler Türk Ceza Kanunu'ndaki meslekten ihraç maddesine nazaran hafif, öte taraftan onun kadar bağlayıcı ve ağır müeyyideler olacaktır.

